

PREEK OVER LUKAS 23:46

- Schildwolde, 3 april 2015
- Kees van Dusseldorp
- Goede Vrijdag

Liturgie:

Votum en groet

Gz.123:2,3

Gebed

Lezing: Het is goed om vandaag gewoon met aandacht te lezen hoe het is gegaan met Jezus. We doen dat uit Lukas, zoals we in de afgelopen maanden steeds uit Lukas hebben gelezen. De lezing wordt afgewisseld door liederen die passen bij de lijdensweg van onze Heer.

Luk.23:1-12 / Ps.142:3,4

Luk.23:13-25 / Ps.6:1,2,3

Luk.23:26-43 / Gz.91

Luk.23:44-56 / Opw.614

Preek over Luk.23:46a: *En Jezus riep met luide stem: 'Vader, in uw handen leg ik mijn geest.'*

Ps.31:2,3,9

Gebed

Collecte

Gz.69

Zegen

Broeders en zusters in onze Heer Jezus Christus.

** het sterven van Jezus roept gemengde gevoelens op **

'Wat vind jij de mooiste dag van het jaar?' De kinderen zaten in de kring. 'M'n verjaardag!' riepen een paar kinderen enthousiast. Sinterklaas en koninginnedag volgden al snel. En kerstfeest en pasen werden genoemd. 'En jij dan? Wat vind jij de mooiste dag van het jaar,' vroeg de juf aan een jongen die nog niets had gezegd. 'Goede Vrijdag', zei de jongen, 'want dat is de belangrijkste dag van de wereld.' 'Nou', zei een meisje, 't is misschien wel de belangrijkste dag, maar ik vind het geen mooie dag. Moet je kijken hoe ze de Heer Jezus uitgelachen hebben en dat Hij aan het kruis gestorven is.'

Moet je vandaag nu blij zijn, of juist verdrietig? Het is op Goede Vrijdag altijd een bijzondere mengeling van gevoelens. Je hoort in het in de naam: Goede Vrijdag. Je hoort het in de formulering: het goede nieuws van het lijden en sterven van Jezus Christus. Je merkt het in de sfeer: aanbidding en verstillig gaan hand in hand met dankbaarheid en nederigheid. De donkerheid van de mensenwereld en van onze zonden en tegelijk de diepe glans van Gods genade en liefde. Het komt in dat éne beeld bij elkaar: Jezus Christus, stervend aan het kruis.

Lijden is niet fijn om mee te maken. De machteloze nood van vluchtelingen en de uitzichtloze ellende van zieke kinderen laat ons niet onberoerd. Sterven roept bij de meeste mensen angst op. Het bericht van overlijden van iemand die je kent, laat je niet onaangedaan. We zijn begaan met een ander. Het confronteert ons met de eindigheid van het leven op aarde. We realiseren ons dat het kwaad ook ons kan treffen.

Vanavond staan we stil bij het lijden en sterven van Jezus Christus. Het is voor de meesten van u geen nieuw bericht. En toch is de lezing van het evangelie aangrijpend. Het verhaal van zijn bespottig, marteling en kruisiging maakt indruk. Dat is geen leuk verhaal. Misschien ben ook jij wel geneigd om er niet teveel bij stil te staan. Ach je weet wel hoe belangrijk zijn sterven was. Met zijn dood behaalt Hij immers de overwinning. Met zijn sterven worden immers ook onze zonden verzoend. En je weet wel hoe sterk zijn liefde daarin blijkt. Hij ging die weg van lijden en sterven immers voor ons. Maar moet het nu echt? Elke keer opnieuw die geschiedenis horen?

Het moet echt. We hebben geen keus. Het verhaal moet verteld worden. Zodat wij niet vergeten wie wij zijn. En we opnieuw beseffen wie Hij is. In alle gemengdheid van gevoelens, gedachten en reacties. Iets anders kunnen we eigenlijk ook niet. Dan het weer opnieuw te vertellen en er bij stil te staan wat er eigenlijk is gebeurd. En iets beginnen te beseffen wat het betekent. In groeiende liefde voor Christus zelf.

** Jezus' lijden heeft koninklijke trekken **

Om het lijden van Jezus hangt een sfeer omheen van corruptie, volksophitserij, schaamteloze bespottig en onmenselijke marteling. Dat maakt het voor de toeschouwers tot een triest en tragisch gebeuren. En ook voor de lezers en hoorders van onze tijd. Maar bij Jezus zelf vinden we van die triestheid helemaal niets. Op koninklijke wijze gaat Hij zijn weg. Jezus' lijden heeft koninklijke trekken. Dat benadrukt Lukas heel subtiel in zijn evangelie.

Jezus bevestigt tegenover Pilatus dat Hij inderdaad de Koning der Joden is. Dat is in dit evangelie het enige wat Jezus tegen Pilatus, zegt. Het is veelzeggend. Want staat een Koning niet boven een stadhouder? Zo toont Jezus zich de meerdere van Pilatus.

Op weg naar het kruis spreekt Hij de klaagvrouwen aan: 'Huil niet om mij. Huil liever om jezelf en je kinderen.' Jezus draait het om: 'Jullie die mij kruisigen en beklagen, hebben meer medelijden nodig dan Ik die gekruisigd wordt.' Jezus is niet de machteloze mens, die alle bespottung maar over zich heen laat komen en willoos naar het executieterrein wordt gebracht. Hij is iemand met wie men rekening dient te houden. Eens zal Hij oordelen.

Wanneer Jezus door de soldaten aan het kruis wordt gespijkerd, komt er van zijn lippen de bede: 'Vader vergeef hun, want zij weten niet wat zij doen.' Dat is een onwaarschijnlijke grootmoedigheid, die alleen past bij iemand die wel heel goed weet wat Hij doet.

Terwijl Hij stervende is en oog in oog met de hel staat, spreekt Hij over het paradijs. En vanaf het kruis opent Hij zijn Koninkrijk voor die ene misdadiger. Dat toont zijn macht en zijn zekerheid van de overwinning.

En uiteindelijk, op het laatste moment lezen we dat Hij de laatste adem uitblaast. Voor de soldaten was het verrassend snel, na zes uren aan het kruis gehangen te hebben. Maar Jezus heeft ook niet gewacht op de dood. Hij heeft gewoon het leven afgelegd en is actief en bewust de dood ingestapt, toen Hij zijn taak volbracht had.

De subtiele details tonen een Jezus die in opvallend koninklijke waardigheid zijn lijdens- en stervensweg gaat. Wat er ook allemaal om Hem heen gebeurt en met Hem gebeurt. Hij gaat er niet aan onderdoor, maar blijft erboven staan. Er komt geen klacht of zucht van zijn lippen. Zelfbewust gaat Hij deze weg. Het is zijn weg. Zeker, Jezus heeft op andere momenten tijdens zijn leven wel verdriet, pijn en angst gekend. Trek niet de conclusie dat een mens geen verdriet of angst mag hebben of tonen. Maar in deze beslissende stappen van zijn werk, blijkt Jezus' majesteit. De spanning tussen verdriet en blijdschap om Jezus' lijden heeft zijn wortels heeft in de gebeurtenissen toen. De kruisdood is een vreselijke marteling. Maar Jezus gaat doelbewust zijn weg. Het is een overwinnende dood. Het is een koninklijk lijden.

** ook zijn laatste woord is een levenswoord **

'Vader, in uw handen leg ik mijn geest.' Het laatste woord van Jezus. 'Toen Hij dat gezegd had, blies hij de laatste adem uit.' Hij gaf de geest. Met dit woord blaast Jezus zijn laatste adem uit. Met een schreeuw legt hij het leven neer. Maar dit woord is geen stervenswoord, het is een levenswoord. Het is geen woord ter afscheid, maar een woord waarmee het werk doorgaat. Ook dit laatste kruiswoord hoort thuis in die koninklijke sfeer, die rondom Jezus' lijden hangt.

'In uw handen leg ik mijn geest.' Dat is een psalmvers, waar Jezus de aanspraak 'Vader' aan toevoegt. Een vers uit ps.31. Dat is geen afscheidslied of stervenspsalm. Het is een gebed waarin David aan God vraagt om verlossing en om doorgang van het werk. Alle vijanden, alle tegenwerking en verdriet mogen Gods werk niet belemmeren. In het vertrouwen dat God zal verlossen en kracht zal geven, schuilt David bij de Heer. 'In uw handen leg ik mijn leven; U verlost mij, Heer, trouwe God.' David geeft zich over aan God, in het vertrouwen dat de Heer hem beschermen zal, zodat het werk doorgaat.

Als Jezus deze psalm citeert, dan krijgt dat wel een diepere, maar geen totaal andere inhoud. Hij weet wat Hij zegt. Is het bij David een uiting van vertrouwen, dan is het bij Jezus een uiting van vertrouwen. Is het bij David een roep om bescherming van zijn leven, dan is het bij Jezus een roep om bescherming van zijn leven. Gaat het David om het doorgaan van Gods werk, dan gaat het Jezus om het doorgaan van Gods werk. 'Vader, in uw handen leg ik mijn geest. Bij u ben ik veilig. Bescherm mij, zodat ik mijn werk voor u kan afmaken. Bij u ontvang ik wijsheid en kracht die nodig zijn. Ik geef mijn leven aan u.'

Christus' laatste kruiswoord is geen triest afscheidswoord. Het is een woord vol kracht, gericht op Gods werk. Jezus weet dat zijn leven verder gaat. Hij vraagt of God het werk zal afmaken. De Koning verlaat het leven, om er straks weer terug te keren. De Zoon legt zichzelf en zijn werk aan de voeten van zijn Vader. De glans van de opstanding glinstert al in dit kruiswoord. Er juicht al iets in deze vertrouwenspsalm. Jezus stem breekt niet stuk in een onverstaanbaar kreunen of zuchten. In volle kracht belijdt Hij dat zijn leven bij de Vader veilig is, ook door de dood heen. Zo maakt Hij duidelijk, dat Gods werk door zal gaan, door zijn sterven heen. Christus' laatste kruiswoord is een levenswoord.

** dat legt ook ons leven open **

'Vader, in uw handen leg ik mijn geest.' Een levenswoord. Voor Jezus zelf. Maar met dit laatste woord legt Hij ook ons leven open.

Ik heb gearzeld heb bij het kiezen van deze tekst voor vanavond. Ik voel wat schroom om over deze bede van Jezus dieper na te denken. Is dit niet een intiem moment tussen de Zoon en zijn Vader? Is dit niet een zo persoonlijk gebed, dat wij er met onze handen vanaf moeten blijven? 'Vader, in uw handen leg ik mijn geest.' Daarin blijven wij toch buitenstaanders? Je wilt niet zo op emotie en sensatie beest zijn als de wereld om ons heen? Juist het meest persoonlijke en intieme tussen mensen wordt vrijuit op straat gelegd, te koop aangeboden en onze huiskamers in geschreeuwd. Zo willen wij niet omgaan met het lijden en sterven van onze Heer. Daar past een eerbiedige afstand. Zeker wanneer het gaat om het laatste contact tussen onze Heiland aan het kruis en zijn Vader.

Eerbied is goed, maar afstand is niet nodig. Je hoeft je niet uit piëteit terug te trekken. Je vergrijpt je niet aan iets heiligs als je toch nadenkt over het laatste contact van de Zoon met zijn Vader. Je bent hier niet teveel. Niet voor niets roept Jezus dit met luider stem uit. Het is een verkondiging voor alle omstanders. De soldaten, de leiders, de scharen, de volgelingen. Zij horen het. 'Vader in uw handen leg ik mijn geest.' En wij horen het en weten: Jezus heeft zijn opdracht volbracht. Zijn werk voor ons biedt Hij de Vader aan. De overwinning op de macht der duisternis. Heel letterlijk in de drie uur durende duisternis van twaalf tot drie uur 's middags. Wat toen gebeurde gaat ons voorstellingsvermogen te boven. Maar het werd weer licht in de wereld! Dat wonder is nog groter. Aan de duisternis kwam een eind. Licht om in te leven. En behalve de overwinning op macht van de duisternis ook de toegang tot de Vader. Tastbaar in het scheuren van het voorhangsel. Het nieuwe verbond is begonnen: God is bereikbaar voor ieder die de naam van Jezus aanroept. Dat is het resultaat van Jezus' werk.

De duisternis moet wijken voor het licht en het allerheiligste gaat open voor de mensen. Dat is wat er gebeurt als Jezus zijn geest in handen van de Vader legt. Het is echt verkondiging van het evangelie. Jezus Legt ook ons leven open. De duisternis is overwonnen. Onze schuld is weg. Er is weer licht om te leven. En de kloof tussen God en mensen is overbrugd. De Vader neemt ons aan tot zijn kinderen. Daarom kan Jezus heengaan in vrede. Hij legt het leven voor ons open.

** hoe reageren mensen? **

Vanaf het kruis klinkt het evangelie. Het kruis op de heuvel is als een zendmast in de wereld, waarvan de indringende berichten overal en altijd te ontvangen zijn. Een vreemde plaats voor een bijzondere boodschap die over de wereld gaat. In allerlei toonsoorten wordt vandaag het verhaal opnieuw verteld. Hoe Jezus met goedkuering van de autoriteiten is vermoord en hoe zijn dood het leven oplegt. Hoe reageren mensen op zo'n bericht? Laten we onze ogen eens van

Jezus afhalen en eens rondkijken onder de mensen die erbij stonden.

Daar staat de centurio. Dat als hoofdman de leiding had bij de kruisiging. Bevel is bevel niet-waar. Van hem werd geen oordeel gevraagd. Maar hij vormt zich wel een mening. Hij ziet de rust waarmee deze man alles ondergaat. Hij hoort de woorden van vergeving. Hij ziet hoe deze man zijn leven bewust aflegt en veel eerder sterft dan de andere twee. De hoofdman trekt zijn conclusie: deze man was rechtvaardig, zijn straf was niet terecht. Een aanklacht tegen de overheid, een aanklacht tegen de joodse leiders. 'Dit was geen gewoon mens.' Een begin van erkenning van Jezus. Een prima begin. Respect en eerbied. Het nog wel moet groeien. De hoofdman kent Jezus nog niet. Respect moet doorgroeien naar geloof. Geloof dat Jezus de Verlosser is.

Daar is de menigte mensen. 's Morgens hadden ze geroepen: kruisig Hem. Allemaal zijn ze meegelopen naar de heuvel. Zou Hij een wonder doen voor zichzelf? Of zou Hij het uitschreeuwen van de pijn? Het zou hun twijfels wegnemen. Maar nee, met waardigheid en liefde hangt Hij aan het kruis en legt Hij het leven af. Zouden ze zich vergist hebben? De mensen worden onrustig. Ze hebben toch geen profeet vermoord? En ze keren terug en slaan zichzelf op de borst. Niet alleen uit verplicht misbaar bij het overlijden van een mens. Maar ook met twijfel en beginnend spijt. Een begin van inkeer. Een goed begin. Het nog wel moet groeien. Spijt moet doorgroeien naar berouw. Om de weg naar de vergeving te gaan, waar Jezus voor gestorven is.

Daar zijn de bekenden van Jezus. Zijn leerlingen, een aantal vrouwen. Vanaf Galilea zijn ze Hem gevolgd. Maanden lang op reis, steeds dichterbij Jeruzalem. Ze hebben zijn wonderen gezien en zijn woorden gehoord. Met groeiende liefde en toewijding. En nu is zijn werk bruut stilgezet. Als glas dat in duizend stukjes uit elkaar spat, zo is hun hoop kapot geslagen. Ze bekeken het van een afstandje. Machteloos. Met diepe liefde voor de Heer. Dat is een goed begin. Het nog wel moet groeien. Tot inzicht in de betekenis ervan. Vertrouwen dat Jezus weet wat Hij doet. Dat Hijz bepaalt wat er gebeurt. Ze peilen de troost in zijn kruiswoorden nog niet, en zien zijn sterven nog niet als offer. Triest keren zij ook naar huis. Liefde moet doorgroeien naar vertrouwen.

De hoofdman toont respect. De mensen tonen een begin van inkeer. De discipelen tonen liefde. Daarmee begint het. De akker wordt omgeploegd. Het zaad gezaaid. Het is wachten op Pasen en Pinksteren. Om door te groeien naar geloof, berouw en vertrouwen. Geloof dat het sterven van Jezus voor jou nodig is. Beking: smeken om vergeving van zonden. Vertrouwen op de leiding van God, hoe het ook gaat. Geloof, berouw en vertrouwen, daartoe roept het sterven van Jezus.

** nu mogen we het meezingen **

Lijdens-evangelie. In dat merkwaardige woord is de spanning van Goede Vrijdag samengebald: lijden en evangelie, kruis en vreugde. Het laatste kruiswoord van Jezus is een levenswoord. 'In uw handen leg ik mijn geest.' Wij leven ná Pasen en Pinksteren. Geloof, berouw en vertrouwen zijn voor gegroeid. Wat is dan je reactie op het opnieuw horen en kijken naar het lijden en sterven van Jezus? Dat je met Jezus gaat meezingen. 'Mijn geest beveel ik in uw handen'.

Psalmwoorden zijn er om gezongen te worden. In Israël werd dit woord van David gezongen. En met de diepere en rijkere klank van Jezus erin, gaan ook wij het zingen: 'Vader, in uw handen leg ik mijn geest.' Niet om daarmee ons offer tot verzoening aan te bieden. Wel om daarmee ons leven aan de Vader toe te vertrouwen. Wij zingen het als christenen. Hij legde zijn geest in de handen van zijn Vader. Hij droeg het resultaat van zijn werk op aan de Vader. Door Hem voorgedaan, leggen ook wij ons leven bij de Vader neer 'Vader, in uw handen leg ook ik mijn geest. In navolging van Jezus. Bij u is mijn leven geborgen, wat er in mijn leven ook gebeurt en wat er

met mijn leven ook gebeurt. U weet wat goed is. Neem mijn leven op in uw plannen. Leid mij op uw weg. Help mij om u te dienen. In uw handen leg ik mijn geest.'

Psalmen zijn er om te zingen. Als Jezus ze zelf op de lippen heeft genomen, krijgen ze een bijzondere kleur. Maar ze blijven om te zingen. In welke situatie ook. Voor welke beslissing ook. In wat voor moeite of verwarring. Midden in het leven of vlak voor het sterven. Het laatste woord van Jezus aan het kruis, is een woord dat Hij ons aanreikt om zelf te gebruiken. Mee te zeggen, te zingen, te bidden. Het evangelie klinkt vanaf Golgotha, de Schedelplaats, door de eeuwen heen. 'Wees niet bedroefd, u hebt een Vader, wiens werk doorgaat, en aan wie u uw leven rustig kunt toevertrouwen. De Heer ziet in liefde naar u om en ontvangt u in zijn genade.'

Je leven toevertrouwen aan de Vader gaat niet gemakkelijk. Je hoofd bij Hem neerleggen, je vracht aan zorg en pijn aan Hem overdragen, de leiding aan hem overlaten, het hoort bij de strijd die je als gelovige soms dagelijks hebt te voeren. Maar er is geen andere weg. Waar je uitkomt als je zelf je leven bepaalt, dat Jezus duidelijk: aan het kruis. Onze weg loopt letterlijk dood. De enige weg is daarom te luisteren naar de Heer. Wat Hij je voorzegt, zodat jij het in vertrouwen nazegt: 'Vader in uw handen leg ik mijn geest.'

** daarvoor is Christus zelf nodig **

Vanaf het kruis klonk het evangelie. Het leven ligt voor mensen open. We leven onder de leiding van God. Dankzij Jezus Christus. Dat ligt allemaal in zijn laatste kruiswoord, 'Vader in uw handen leg ik mijn geest.' Met de uitnodiging om het met Hem mee te zingen, ieder voor jezelf en wij allemaal samen.

Niemand heeft dat op die Goede Vrijdag gedaan. Er was geen besef van wat er was gebeurd, wat het betekende en wat een passende reactie zou zijn. Niemand kwam al tot geloof, berouw en vertrouwen. Eerst moest het Pasen en Pinksteren worden. De opstanding om de overwinning te bewijzen en van het verdiende heil uit te delen. En de uitstorting van de Geest om mensen tot begrip en aanvaarding te brengen. Zo brengt Jezus Christus na Pasen en Pinksteren zelf mensen tot geloof. Hij gaat de centurio en vele anderen duidelijk maken hoe zijn dood de redding betekent van het leven. Hij moet de scharen en vele anderen vertellen dat zijn lijden de vergeving betekent voor al onze zonden. Hij moet de bekenden en vele anderen vertellen hoe Hij door zijn sterven alle macht heeft gekregen over hemel en aarde. Iedereen wacht op Pasen en Pinksteren: In zijn laatste kruiswoord kondigt Hij het aan. Het werk gaat door. 'In uw handen leg ik mijn geest.'

Voor ons is het Pasen en Pinksteren geweest. Als leerlingen van Christus zien wij de glans van het kruis, het koninklijke in zijn lijden en het evangelie in zijn sterven. Het is door de Geest van Christus dat we dat zien. Zo leren we het Jezus nazingen. Ieder in zijn of haar eigen leven. 'Heer, ook ik leg mijn leven in uw handen.' Om Christus' wil.

Amen.